

Oponentský posudek na diplomovou práci

Вс. Yuliya Svetlova

Феномен космополитического Баку: от вхождения в состав Российской империи до образования Первой независимой республики Азербайджан

UVES, FFUK, 2022, 72 s. včetně obrazové přílohy

Diplomová práce Вc. J. Svetlové je věnována čtyřem hlavním národnostním komunitám předrevolučního Baku, jejich vzniku, rozvoji a hlavním představitelům. Jedná se o arménskou, židovskou, ruskou a ázerbájdžánskou komunitu (v tomto pořadí jsou pojednány). Každé z těchto komunit je věnována zvláštní kapitola, v úvodu (či místo úvodu) se hovoří obecně o dějinách celého prostoru Severního Ázerbájdžánu, v závěru (či místo závěru) se hovoří o dalších národnostních komunitách a konci multikulturního charakteru města. Práce je doplněna vhodně vybraným ilustrativním materiálem, standardně obsahuje i bibliografii.

Z práce je cítit dobrá znalost problematiky a také zájem autorky o svůj předmět. Je z ní cítit také ušlechtilé zalíbení v různosti kultur a jejich vzájemném soužití, které tvořilo dříve obraz Baku, ale i některých dalších měst v oblasti Zakavkazska (Tbilisi). Cítíme i to, co v práci není vyřčeno, ale co lze mezi řádky, z celkové tonality výkladu, zachytit: nostalgii po časech, kdy právě v Baku žily vedle sebe výše zmíněné komunity v míru a zároveň celé město procházelo nebývalým ekonomickým a kulturním rozvojem, který jej propojoval nejen s prostorem Ruské říše, ale doslova s celým světem.

O to více je mi líto, že étosu práce a schopnostem autorky neodpovídá způsob provedení diplomové práce. Ta trpí celou řadou nedostatků především formálního, v menší míře pak i obsahového rázu.

Problém začíná u titulního listu práce. Ruský název (který je vzhledem k jazyku práce asi hlavní) je delší a odlišuje se od českého a anglického názvu. Na titulním listu není uvedena katedra (UVES), kde je práce obhajována. V českém poděkování jsou chyby.

Práce má velice slabou teoreticko-metodologickou rovinu. Je založena na konceptu „kosmopolitismu“, který se opírá o jednu jedinou studii, je vymezen vágně (s. 7-8) a navíc se k pojetí práce podle mého názoru ani nehodí. Snad měla autorka na mysli „multikulturalismus“ či nějakou kulturní rozmanitost, ať tak či onak schází hlubší zamyšlení nad tím, co vlastně soužití několika kultur v teoretické rovině znamená a jak jej můžeme pojmovat.

Práce by měla být lépe strukturována. Úvod obsahuje zároveň historický výklad, který správně má patřit do zvláštní kapitoly, stejně tak závěr neshrnuje výsledky bádání, ale pokračuje ve výkladu, kupí nová fakta a odkazy a závěrem se stává až v posledních třech čtyřech odstavcích. Práce trpí častým opakováním téhož, namísto toho, aby byly společné historické okolnosti nejprve představeny, tak se k nim vrací v každé kapitole znovu a znovu. Místy je problém i s chronologií, hned se mluví o porevoluční době, hned o přelomu 19. a 20. století (s. 25). Celý text by bylo potřeba znovu přečíst a logičtěji uspořádat. Někde bychom se mohli na jednom místě (a nikoli v rozptylu po celé práci) mohli dozvědět, kolik v kterém období žilo v Baku obyvatel. Schází tu naprosto zásadní údaj z celoruského sčítání lidu z roku 1897.

Ačkoli při zběžném pohledu na bibliografii působí výběr literatury dobrým dojmem, práce s ní není zcela v pořádku. Celé pasáže historických výkladů se téměř o nic neopírají (s. 8-12), celé pasáže (např. u arménské komunity) se defacto opírají o jednu práci. Autorka k literatuře nepřistupuje kriticky, nikde nekonfrontuje různé pohledy, ale pouze přebírá názory právě citované či parafrázované práce. Někdy se dostává i do situace, kdy hovoří rétorikou svých zdrojů, která pak působí velice anachronicky. Sovětská vláda stává, duchovenstvo se dělí na reakční a pokrokové, v Baku vše bylo mírumilovné a nejlepší na světě apod. Ve špatném stavu jsou poznámky a jejich formální stránka. Špatně je citována bakalářská práce (působí dojmem, jako by v Praze vyšla knižně), opakované citace nejsou zkracovány, internetové zdroje nemají datum otevření, časopisecké zdroje nemají číslo časopisu a strany... Zcela schází naprosté základy psaní odborné práce, tím spíše práce na filologickém oboru. Kde se stala chyba? Proč autorka tyto zásady nezná, když už jednu práci na ústavu obhájila?

Diplomová práce nepůsobí dojmem akademické práce. Její vyprávěcí a nekritický přístup působí dojmem turistického průvodce, informačního letáku, obrozeneckého vyprávění o dobrých lidech předminulého století, kterému můžeme a nemusíme věřit, protože tento typ vyprávění není verifikovatelný. Není také vědecký.

Tyto postřehy jen doplňuje jazyková stránka práce. Užívají se výrazy, které se hodí spíš do internetového chatu než do akademické práce: пазл (s. 13), паттерн (s. 54). V práci je řada překlepů místy dělajících text nesrozumitelným (s. 35). Běžná jsou vybočení z větné vazby (s. 21). Často jsou špatně psána velká písmena. Šokem pro mě na filologickém oboru byl způsob zacházení s cizojazyčnými výrazy z gruzínštiny, arménštiny a turkických jazyků, které byly prostě a jednoduše přepsány do ruské cyrilice. Netrvám na původní podobě slov, ale aspoň na správné transliteraci a vysvětlení (v poznámce, na konci práce) jejích principů.

Je mi velice líto, že vzhledem k výčtu hlavních formálních a koncepčně-metodologických problémů práce zbývá jen velice málo prostoru na diskusi o jejím obsahu. Byla by ale škoda se od autorky nedozvědět alespoň něco. Tedy otázky k obhajobě. Skutečně byla v Baku otevřena první muslimská škola pro dívky na světě (s. 44)? Byla vlna „sektářů“ (jak velice anachronicky a nekorektně nazýváte) opravdu jediným zástupcem ruské imigrace ve své době? Nebo jsme zapomněli na vojáky a státní správu, která nedílně musela s ruskou administrací přijít?

Závěrem:

Diplomová práce Bc. Y. Svetlové odpovídá nárokům kladeným na tento typ práce, doporučuji ji k obhajobě a hodnotím dobře.

V Praze 25. května 2022

doc. PhDr. Hanuš Nykl, Ph.D.